

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

**GEOGRAFIE V1
FEBRUARIE/MAART 2014**

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 12 bladsye en 'n 10 bladsy-bylae.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae.
2. Beantwoord ENIGE DRIE vrae van 100 punte elk.
3. ALLE diagramme is in die BYLAE ingesluit.
4. Laat 'n reël oop tussen die onderafdelings van vrae wat beantwoord word.
5. Begin ELKE vraag boaan 'n NUWE bladsy.
6. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
7. MOENIE in die kantlyne van jou ANTWOORDEBOEK skryf NIE.
8. OMKRING die nommers van die vrae wat jy beantwoord het op die voorblad van jou ANTWOORDEBOEK.
9. Illustreer waar moontlik jou antwoorde met benoemde diagramme.
10. Vir die paragraaftipe vrae kan jy na EEN idee verwys wat jy in diepte sal bespreek OF na verskillende idees wat jy in minder diepte sal bespreek, behalwe as dit spesifiek in die vraag aangedui is.
11. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: KLIMAAT EN WEER, FLUVIALE PROSESSE EN STRUKTURELE LANDVORME

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling. Indien jy EEN vraag uit AFDELING A beantwoord, moet jy AL TWEE vrae in AFDELING B beantwoord.

VRAAG 1

- 1.1 Verwys na FIGUUR 1.1, (aangeheg) wat die driesel-lugsirkulasie toon om die vrae wat volg te beantwoord. Verskeie opsies word as moontlike antwoorde gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A–D) langs die vraagnommer (1.1.1–1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.6 A.

- 1.1.1 By watter breedtegraad daal lug as gevolg van oormatige verkoeling?

A 0°
B 30°
C 60°
D 90°

- 1.1.2 Die winde wat as gevolg van konvergerende lugmassas by die ewenaar ontstaan, word ... genoem.

A polêre oostewinde
B tropiese oostewinde
C westewinde
D subtropiese winde

- 1.1.3 Konvergensie kom voor by die ...-breedtegraad om die ITKS te vorm.

A 0°
B 30°
C 60°
D 90°

- 1.1.4 Die ... sel vorm waar die westewinde en die polêre winde ontmoet.

A Hadley-
B Ferrel-
C polêre
D ITKS-

- 1.1.5 Die ... waai vanaf die 90°-breedtegraad na die 60°-breedtegraad.

A subtropiese winde
B tropiese oostewinde
C polêre oostewinde
D westewinde

(5 x 2) (10)

- 1.2 Verwys na FIGUUR 1.2, (aangeheg) wat 'n rivierkronkel toon. Pas die hellings **A** en **B** in die figuur by die beskrywings wat hieronder gegee word. Skryf slegs die letter (**A** of **B**) langs die vraagnommer (1.2.1–1.2.5) neer.
- 1.2.1 'n Stootoewer
- 1.2.2 Erosie is die hoofproses
- 1.2.3 Afsetting is die hoofproses
- 1.2.4 Bekend as 'n gly-oewer
- 1.2.5 Water vloei vinniger by hierdie punt (5 x 2) (10)
- 1.3 Verwys na FIGUUR 1.3, (aangeheg) wat 'n sinoptiese weerkaart toon, en beantwoord die vrae hieronder.
- 1.3.1 Benoem die druksel wat **A** gemerk is. (1 x 2) (2)
- 1.3.2 Verduidelik die vorming van druksel **A**. (1 x 2) (2)
- 1.3.3 Watter bewys dui daarop dat die weer in Kaapstad waarskynlik binne die volgende paar uur sal verander? (1 x 2) (2)
- 1.3.4 Beskryf DRIE weersveranderinge wat Kaapstad sal ondervind. (3 x 2) (6)
- 1.3.5 Verduidelik die oorsprong van die sikloon wat **B** gemerk is. (2 x 2) (4)
- 1.3.6 Watter bewys dui daarop dat sikloon **B** in 'n suidoostelike rigting sal beweeg? (1 x 2) (2)
- 1.4 Verwys na die spotprent in FIGUUR 1.4, (aangeheg) wat op klimaatsverandering gebaseer is.
- 1.4.1 Definieer die term *klimaatsverandering*. (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Gee 'n bewys uit die spotprent wat aandui dat nie alle mense ernstig is oor klimaatsverandering nie. (1 x 2) (2)
- 1.4.3 Noem DRIE maniere waarop mense tot klimaatsverandering bygedra het. (3 x 2) (6)
- 1.4.4 Skryf 'n enkele paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy DRIE volhoubare metodes voorstel en verduidelik wat ingestel kan word om klimaats-verandering te voorkom. (6 x 2) (12)

1.5 FIGUUR 1.5 (aangeheg) bevat inligting oor fluviale prosesse.

- 1.5.1 Noem die profiel van die rivier wat in die sketse getoon word. (1 x 2) (2)
- 1.5.2 Is dit 'n standhoudende of 'n seisoenale rivier? (1 x 2) (2)
- 1.5.3 Gee 'n bewys uit die skets om jou antwoord op VRAAG 1.5.2 te steun. (1 x 2) (2)
- 1.5.4 Watter TWEE eienskappe dui daarop dat die rivier in sy benedeloop is? (2 x 2) (4)
- 1.5.5 Gee TWEE redes waarom die rivier waarskynlik in die somer in vloed sal wees. (2 x 2) (4)
- 1.5.6 Verduidelik waarom verskynsel **A** vir die mens nuttig is. (2 x 2) (4)

1.6 Verwys na FIGUUR 1.6, (aangeheg) wat strukturele landvorme toon.

- 1.6.1 Noem die gesteentestrata wat in die skets getoon word. (1 x 2) (2)
- 1.6.2 Noem die landskap waarin die verskynsels in FIGUUR 1.6 vorm. (1 x 2) (2)
- 1.6.3 Wat is die hoof-erosie-agent wat vir die ontwikkeling van hierdie verskynsels verantwoordelik is? (1 x 2) (2)
- 1.6.4 Verduidelik kortliks hoe verskynsel **4** uit verskynsel **1** gevorm het. (2 x 2) (4)
- 1.6.5 Skryf 'n enkele paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy bespreek hoe die landskap wat in FIGUUR 1.6 geïllustreer is, deur die mens gebruik kan word. Verwys ook na faktore wat die gebruik van hierdie landskap deur die mens beperk. (6 x 2) (12)

[100]**VRAAG 2**

- 2.1 Bestudeer FIGUUR 2.1, (aangeheg) wat op hoog- en laagdruksele gebaseer is. Voltooi die volgende stellings deur die woorde in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommer (2.1.1–2.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

Corioliskrag; Noordelike Halfrond; drukgradiëntkrag; konvergensie; antikloksgewys; divergeer; kloksgewys; Suidelike Halfrond

- 2.1.1 Die halfrond waarin die drukselle hierbo gevind word, is die ...
- 2.1.2 Die krag wat die spoed beïnvloed waarteen lug van 'n hoogdruksele na 'n laagdruksele beweeg, word die ... genoem.

- 2.1.3 Die rigting waarin lug rondom die hoogdrukkel in FIGUUR 2.1 roteer, is ...
- 2.1.4 Die term wat gebruik word om die beweging van lug in die laagdrukkel in te beskryf (FIGUUR 2.1), is ...
- 2.1.5 Die krag wat lug deflekteer wanneer dit van 'n hoog- na 'n laagdruk beweeg, is die ... (5 x 2) (10)
- 2.2 FIGUUR 2.2 (aangeheg) stel 'n rivierstelsel voor.
- 2.2.1 Gee die term wat gebruik word vir die totale gebied wat deur die rivierstelsel gedreineer word.
- 2.2.2 Gee die term wat die vloeï van water (**A**) op die land na reën beskryf.
- 2.2.3 Watter naam word gegee vir die hoogliggende gebied (**B**) wat twee dreineerbekkens skei?
- 2.2.4 Gee die term wat gebruik word om die punt waar 'n rivier die see binnevloei (**C**), te beskryf.
- 2.2.5 Gee die term wat die insypeling (**D**) van water in die grond beskryf. (5 x 2) (10)
- 2.3 Bestudeer die sketse in FIGUUR 2.3, (aangeheg) wat op plaaslike winde gebaseer is.
- 2.3.1 Noem die wind wat **C** gemerk is. (1 x 2) (2)
- 2.3.2 Beskryf die vorming van wind **C**. (3 x 2) (6)
- 2.3.3 Waarom beweeg die wind teen die valleihelling op in skets **B**? (2 x 2) (4)
- 2.3.4 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy die invloed van wind **C** op die ligging van nedersettings en boerdery-aktiwiteite verduidelik. (6 x 2) (12)
- 2.4 Bestudeer FIGUUR 2.4, (aangeheg) wat op destruktiewe weerverskynsels gebaseer is.
- 2.4.1 Benoem die weerverskynsels wat **A** en **B** gemerk is. (2 x 2) (4)
- 2.4.2 Beskryf TWEE verskille tussen weerverskynsels **A** en **B**. (2 x 2) (4)
- 2.4.3 Gee TWEE redes waarom hierdie weerverskynsels destruktief genoem word. (2 x 2) (4)
- 2.4.4 Verduidelik waarom gebied **C** met kalm mooiweer geassosieer word. (2 x 2) (4)

- 2.5 Verwys na FIGUUR 2.5, (aangeheg) wat die stadiums in die ontwikkeling van 'n fluviale verskynsel toon.
- 2.5.1 Noem die fluviale verskynsel wat in die EERSTE TWEE sketse geïllustreer word. (1 x 2) (2)
- 2.5.2 Noem die proses wat vir die vernouing van die kronkelnek by **A** verantwoordelik is. (1 x 2) (2)
- 2.5.3 Gee redes vir die proses van afsetting wat by punt **B** plaasvind. (2 x 2) (4)
- 2.5.4 Verduidelik waarom verskynsel **D** opdroog. (2 x 2) (4)
- 2.5.5 Verduidelik wat die vorming van verskynsel **B** en **D** in die benedeloop van 'n rivier bevorder. (2 x 2) (4)
- 2.6 Verwys na die proses van stroomroof in FIGUUR 2.6 9 (aangeheg).
- 2.6.1 Noem die tipe erosie wat by **A** plaasvind. (1 x 2) (2)
- 2.6.2 Verduidelik die term *rowerstroom/roofstroom*. (1 x 2) (2)
- 2.6.3 Watter een, rivier **X** of rivier **Y**, is die rowerstroom? (1 x 2) (2)
- 2.6.4 Gee TWEE moontlike redes waarom rivier **X** 'n hoër erosiekrag het. (2 x 2) (4)
- 2.6.5 Wat het by **B** met die rivier gebeur? (1 x 2) (2)
- 2.6.6 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy die fisiese en ekonomiese impak van stroomroof op die geroofde stroom ontleed. (6 x 2) (12)
- [100]**

**AFDELING B: MENSE EN PLEKKE: LANDELIKE EN STEDELIKE
NEDERSETTING, MENSE EN HUL BEHOEFTE**

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling. Indien jy EEN vraag uit AFDELING B beantwoord, moet jy AL TWEE vrae in AFDELING A beantwoord.

VRAAG 3

- 3.1 Bestudeer die landelike nedersettingspatrone in FIGUUR 3.1. (aangeheg)
Pas die letter **A**, **B** of **C** in die figuur by die mees gepaste beskrywing
hieronder. Skryf slegs die letter (**A** of **B** of **C**) langs die vraagnommer
(3.1.1–3.1.5) in jou ANTWOORDEBOEK neer.
- 3.1.1 'n Hoogs kernagtige/trosvormige nedersettingspatroon
- 3.1.2 'n Verspreide/Geïsoleerde nedersettingspatroon
- 3.1.3 Plaasopstalle is in 'n lineêre vorm gerangskik
- 3.1.4 Word met groter winste geassosieer
- 3.1.5 Vorm word bepaal deur baie paaie wat kruis (5 x 2) (10)
- 3.2 Pas elkeen van die stellings hieronder by EEN van die vier kern-
nywerheidsgebiede (**PWV**, **Durban–Pinetown**, **Port Elizabeth–Uitenhage**,
Suidwes-Kaap). Skryf slegs die naam van die nywerheidsgebied langs die
vraagnommer (3.2.1–3.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. 'n Antwoord
mag herhaal word.
- 3.2.1 Olie- en suikerraffinaderye/-nywerhede kom in hierdie gebied voor.
- 3.2.2 Die grootste persentasie van Suid-Afrika se vervaardigde goedere
word in hierdie gebied vervaardig.
- 3.2.3 Die verwerking en inmaak van voedsel is die hoofnywerhede.
- 3.2.4 Die nabyheid van grondstowwe bevoordeel die vervaardiging van
staal- en metaalgoedere.
- 3.2.5 Die Coega-NOS ('IDZ') is naby hierdie kerngebied geleë. (5 x 2) (10)

- 3.3 Sentrale plekke verskaf stedelike funksies aan die omliggende landelike landskap. Die reikwydte en drempelbevolkings van hierdie stedelike funksies sal verskil afhangende van hoe gereeld hierdie funksies gebruik word en hoe ver mense bereid is om te reis om hierdie stedelike funksies te gebruik.
- 3.3.1 Wat beteken die term *reikwydte*? (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Hoe verskil die reikwydte van geriefsgoedere van dié van spesialisgoedere? (2 x 2) (4)
- 3.3.3 Gee TWEE redes waarom die reikwydte van geriefsgoedere en spesialisgoedere verskil. (2 x 2) (4)
- 3.3.4 Verduidelik die verskil in die drempelbevolking (markgebied) van geriefsgoedere en spesialisgoedere. (2 x 2) (4)
- 3.4 Verwys na FIGUUR 3.4, (aangeheg) wat 'n model van grondgebruiksone toon.
- 3.4.1 Watter grondgebruikmodel word in FIGUUR 3.4 getoon? (1 x 2) (2)
- 3.4.2 Beskryf EEN kenmerk van die grondgebruikmodel wat in VRAAG 3.4.1 genoem is. (1 x 2) (2)
- 3.4.3 Bespreek DRIE redes waarom die SSK's van baie Suid-Afrikaanse stede hul belangrikheid as sentrale liggings verloor. (3 x 2) (6)
- 3.4.4 Noem TWEE verskille tussen hoë- en lae-inkomste residensiële sones wat in Suid-Afrikaanse stede sigbaar is. (2 x 2) (4)
- 3.4.5 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy sommige van die faktore verduidelik wat die ligging van grondgebruiksone in 'n moderne stad beïnvloed. (6 x 2) (12)
- 3.5 Bestudeer die grafiek in FIGUUR 3.5, (aangeheg) wat die bydrae van die verskillende ekonomiese sektore tot die bruto binnelandse produk (BBP) van Suid-Afrika toon.
- 3.5.1 Definieer die term *bruto binnelandse produk*. (1 x 2) (2)
- 3.5.2 Watter persentasie dra die primêre sektor tot die BBP by? (1 x 2) (2)
- 3.5.3 Watter ekonomiese sektor dra die grootste persentasie tot die BBP by? (1 x 2) (2)
- 3.5.4 Beskryf TWEE faktore wat vervaardiging in Suid-Afrika bevorder het. (2 x 2) (4)
- 3.5.5 Stel TWEE maniere voor waarop vervaardiging tot die ekonomie van Suid-Afrika bydra. (2 x 2) (4)

- 3.6 Verwys na die artikel oor voedselsekerheid in FIGUUR 3.6 (aangeheg).
- 3.6.1 Definieer die term *voedselsekerheid*. (1 x 2) (2)
- 3.6.2 Waarom kan arm lande, soos dié in Afrika (volgens die artikel), nie met ryk lande meeding om voedselproduksie te verhoog nie? (2 x 2) (4)
- 3.6.3 Voedselonsekerheid het baie negatiewe gevolge in sekere lande gehad. Noem enige TWEE sulke gevolge. (2 x 2) (4)
- 3.6.4 Noem TWEE faktore wat voedselonsekerheid in Afrika veroorsaak het. (2 x 2) (4)
- 3.6.5 Geneties gemodifiseerde (GG) ('GM') gewasse word as 'n oplossing vir voedselonsekerheid in Afrika bemark. Neem die voordele en nadele van GG-gewasse in ag en skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy bespreek of GG-gewasse in Afrika bekend gestel moet word. (6 x 2) (12)
- [100]**

VRAAG 4

- 4.1 Bestudeer FIGUUR 4.1, (aangeheg) wat die klassifikasie van nedersettings toon. Gee EEN term vir elk van die beskrywings (4.1.1–4.1.5) hieronder.
- 4.1.1 Faktor/Kenmerk wat gebruik word om nedersettings te klassifiseer
- 4.1.2 'n Voorbeeld van enkel wonings wat ver van mekaar geleë is
- 4.1.3 Die naam van die grootste nedersettingstipe
- 4.1.4 Gauteng is 'n voorbeeld van hierdie tipe nedersetting
- 4.1.5 'n Nedersetting wat 'n klein tros/kern plaaswoning het (5 x 2) (10)
- 4.2 Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by die term(e)/woord(e) in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–F) langs die vraagnommer (4.2.1–4.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
4.2.1	Ruimtelike Ontwikkelings-inisiatiewe	A	beweging van nywerhede na kerngebiede
4.2.2	Handelsblok	B	uitruil van goedere en dienste
4.2.3	Nywerheid-sentralisasie	C	goedere en dienste in die buiteland aangekoop
4.2.4	Invoere	D	waarde van invoere groter as uitvoere
4.2.5	Handel	E	daarop gemik om besighede te lok en infrastruktuur te verbeter
		F	lande met gemeenskaplike handels-ooreenkomste

(5 x 2) (10)

- 4.3 Bestudeer die inligting oor die uitbreiding van stedelike nedersettings in FIGUUR 4.3 (aangeheg) om die vrae wat volg te beantwoord.
- 4.3.1 Wat beteken die term *verstedeliking*? (1 x 2) (2)
- 4.3.2 Watter stad in Afrika sal teen 2025 die hoogste tempo van verstedeliking hê? (1 x 2) (2)
- 4.3.3 Gee TWEE redes vir die hoë tempo van verstedeliking in Johannesburg wat deur ekonomiese en sosiale verandering veroorsaak is. (2 x 2) (4)
- 4.3.4 Voorspel DRIE stedelike probleme wat teen 2050 'n baie ernstige kwessie in stede in Afrika kan wees. (3 x 2) (6)
- 4.3.5 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy 'n paar volhoubare strategieë voorstel om stedelike nedersettings wat uitbrei in stand te hou. (6 x 2) (12)
- 4.4 Grondhervorming word beskou as 'n belangrike strategie om armoede in Suid-Afrika te beveg.
- 4.4.1 Waarom het die regering na apartheid grondbesithervorming in Suid-Afrika ingestel? (1 x 2) (2)
- 4.4.2 Verduidelik waarom grond belangrik is om armoede in landelike gebiede te beveg. (2 x 2) (4)
- 4.4.3 Hoe het MIV/Vigs die grondhervormingsprogram in Suid-Afrika beïnvloed? (2 x 2) (4)
- 4.4.4 Stel TWEE maniere voor waarop die regering armoede in landelike gebiede aanpak. (2 x 2) (4)
- 4.5 Die tabel in FIGUUR 4.5 (aangeheg) gee inligting oor die voorspelde waterbeskikbaarheid van sekere van die hoofriviere in Suid-Afrika in 2025.
- 4.5.1 Watter rivier sal teen 2025 die hoogste beskikbaarheidsvlak hê? (1 x 2) (2)
- 4.5.2 Hoeveel water sal in 2025 na die Bo-Vaalrivier oorgedra word? (1 x 2) (2)
- 4.5.3 Noem EEN rivier waaruit die Vaalrivier water ontvang. (1 x 2) (2)
- 4.5.4 Gee TWEE redes waarom so baie water teen 2025 na die Bo-Vaalrivier oorgedra moet word. (2 x 2) (4)
- 4.5.5 Verduidelik waarom Suid-Afrika watertekorte ondervind. (2 x 2) (4)
- 4.5.6 Skryf 'n paragraaf (ongeveer 12 reëls) waarin jy volhoubare strategieë gee om die watervoorraad in Suid-Afrika te bewaar. (6 x 2) (12)

4.6	Bestudeer die inligting oor landbou in Suid-Afrika wat in FIGUUR 4.6 (aangeheg) gegee word.		
4.6.1	By watter ekonomiese sektor behoort landbou?	(1 x 2)	(2)
4.6.2	Waarom dra landbou so min tot die BBP by?	(1 x 2)	(2)
4.6.3	Noem TWEE fisiese faktore wat landbou se bydrae tot die BBP beïnvloed.	(2 x 2)	(4)
4.6.4	Hoe dra die uitvoer van landbouprodukte tot die ekonomie by?	(1 x 2)	(2)
4.6.5	Die arbeidsmag op plase is in die algemeen onstabiel en dit beïnvloed produksie negatief. Gee TWEE redes vir hierdie onstabieleit.	(2 x 2)	(4)
			[100]
TOTAAL:			300